

Післямова

Призначення покарання є завершальним етапом судової діяльності з розгляду та вирішення кримінальної справи. Правильне здійснення цієї діяльності є Гарантом забезпечення основних прав і свобод особи. Саме тому дослідження проблем призначення покарання є особливо актуальним.

Основні висновки проведеного наукового аналізу можна визначити таким чином.

1. Інститут призначення покарання ґрунтується на принципах призначення покарання, які відбивають основні, загальнообов'язкові положення цього інституту на сучасному етапі розвитку кримінального законодавства та науки кримінального права.
2. Систему принципів призначення покарання складають: 1) загальні та галузеві принципи, що мають специфічний прояв у принципах призначення покарання: *законність, справедливість, гуманізм*; 2) спеціальні принципи інституту призначення покарання: *індивідуалізація покарання й економія заходів кримінально-правового примусу*.
3. *Загальні засади призначення покарання* — це передбачена в кримінальному законі система загальних *правил*, що ґрунтуються на принципах призначення покарання і є обов'язковими для суду в кожному конкретному випадку призначення покарання винному у вчиненні злочину для досягнення мети покарання.
4. Обґрунтовується необхідність виділення поряд *із загальними засадами призначення покарання спеціальних засад призначення покарання*. До спеціальних засад призначення покарання належать: правила призначення покарання особі, яка вчинила злочин під час виконання спеціального завдання з попередження або розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ч. 3 ст. 43 КК); правила призначення покарання за незакінчений злочин і злочин, вчинений у співучасті (ст. 68 КК), правила призначення покарання за сукупністю злочинів (ст. 70 КК) і сукупністю вироків (ст. 71 КК), правила призначення покаранні неповнолітнім (ст. 103 КК).

5. *Спеціальні засади призначення покарання* — це передбачені в кримінальному законі додаткові правила призначення покарання, обов'язкові для індивідуалізації покарання винному з урахуванням специфіки вчиненого злочину або особливостей суб'єкта злочину.

6. У розділі "Призначення покарання" КК України передбачити самостійну статтю "Принципи призначення покарання" або, змінивши назву ст. 65 КК на "*Принципи та загальні засади призначення покарання*", додати до неї частину 1 такого змісту:

"Суд, призначаючи покарання, повинен урахувати принципи законності, справедливості, гуманізму, індивідуалізації покарання й економії заходів кримінально-правового примусу та загальними засадами призначення покарання".

7. Частину 1 ст. 65 КК України викласти в такій редакції:

"Суд призначає покарання з урахуванням, сукупності таких обов'язкових правил: (далі — за текстом ч. 1 ст. 65 КК).

8. Пункт 3 ч. 1 ст. 65 КК України "Призначення покарання" викласти в такій редакції:

"3) врахування ступеня тяжкості вчиненого злочину";

"4) врахування особи винного";

"5) врахування обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання".

9. Доповнити ст. 68 КК України частиною 3 такого змісту: *"при готуванні до злочину й замаху на злочин покарання винному повинно бути пом'якшено. Довічне позбавлення волі за готування до злочину і замах на злочин не призначається"*.

10. Доповнити п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 року "Про практику призначення судами кримінального покарання" положенням такого змісту: *"З'ясовуючи характер участі винної особи у вчиненні злочину за співучасті з іншими, суд має виходити з функцій, які виконував конкретний співучасник у вчиненому злочині, тобто був він виконавцем, організатором, підбурювачем, пособником. Установлюючи ступінь участі особи, винної у вчиненні злочину за співучасті з іншими, суду необхідно виходити зі значущості для досягнення загального злочинного наслідку тих дій, які було виконано певним співучасником та активності певного співучасника у вчиненні злочину"*.

11. Доповнити ст. 70 КК України частиною 5 такого змісту: *"Якщо за злочини, що входять у сукупність, призначається штраф або позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (як основні, так і додаткові), то вони виконуються самостійно"*.

12. Змінити п. 26 зазначеної постанови, додавши до його змісту таке положення: *"9) про невідбутий строк покарання у випадку звільнення особи через хворобу від відбування покарання (ст. 84 КК)"*.

13. Доповнити КК статтею про правила призначення покарання обмежено осудним особам, винним у вчиненні злочину, яку слід подати в розділі XI "Призначення покарання" в такій редакції:

"Призначення покарання особі, яку визнано судом обмежено осудною

1. При призначенні покарання особі, визнаній обмежено осудною, суд, керуючись положеннями ст. ст. 65–67 цього Кодексу, враховує вплив психічного розладу або розумової відсталості на можливість усвідомлювати фактичний характер і (або) суспільну

небезпеку своїх дій (бездіяльності) або керувати ними, а також здатність винної особи усвідомлювати призначене їй покарання

2. Особі, визнаній обмежено осудною, призначене покарання може бути пом'якшено, за винятком випадків, коли: 1) стан обмеженої осудності істотно не впливав на вчинення суспільно небезпечного діяння; 2) якщо стан обмеженої осудності є результатом аморальної поведінки винного, зумовленої зловживанням алкоголем, вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів; 3) якщо сам винний викликав хворобливий психічний розлад з наміром вчинити злочин".

Досліджені питання не вичерпують усіх проблем призначення покарання. Тому подальший розгляд загальних і спеціальних засад призначення покарання повинен бути предметом наступних досліджень. Так, більш глибокого вивчення потребують питання щодо змісту обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання, змісту спеціальних правил призначення покарання та інші.